

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Uhlenhuth 3,
Young photo 80

84

U-61

1904.

ՀՐԱՑ. ԵՂՁ. ԲԱՐՈՒՐԵՑՆԵՐԻ

ԿՈՏԱՐԻ ՄԵԼԵԾՈ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
ИЗДАТЕЛЬСТВО
СССР

ԿՆՈՋ ՎՐԷԺԸ

(Ը փ ի ր)

Թարգմ. Գեորգ Բարսեղյանց

Թ Ի Ը Ն Ի Ս

Տպ. Կ. Թաւրթթիւաձէի, Կապուլ. Ա. Մահառեօի-Յակոբեան
Սերգէիսեայա փող. № 1.

1904

Գրեցն է 3 409.

84
5

8002

arm
5998
84
17-61

ELDS KUL 8 S
20 APR 2006
119 NOV 2010

№ 1. ՀՐԱՏ. ԵՂԲ. ԲԱՐՈՒՐԵԱՆԵՐԻ № 1

ԿՈՏԱՌԻ ՄԵՆԿԵՍ

ԿՆՈՋ ՎՐԷԺԸ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ИСТОРИИ
Архивный фонд
СССР

(Է տ ի ռ)

Թարգմ. Գեորգ Բարբուրեանց

Թ Ի Ճ Ի Խ

Տպ. Գ. Բաւարթբիլաձէի, Գազալ. Ա. Մահտեսի-Յակոբեան
Սերգէտեղայա գող. № 1.
1904

1904

28 JUN 2013
0005 494 05

66/4

60405-67

Дозв. ценз. Тифлисъ, 28-го февраля 1904 года.

Կ Ն Ո Ջ Վ Ր Է Ժ Բ

Լուիկ սենեակի անդորրութեան մէջ, որը հազիւ լուսաւորում են ահագին լուսամփոփներ ունեցող լամպարներ, լի թրթռուն բախտաւորութեամբ, նա իր սիրեցեալին էր նայում:

Նա վճռեց սարսափելի քայլ անել: Նա, — ազնիւ կին շրջապատւած ընդհանուր չարգանքով, կին այնպիսի մարդու, որի համար նա միակ ուրախութիւնն էր, միակ հպարտութիւնը, նա երեսի վրայ թողեց իր տունը, անհոգութեամբ ասելով ծառային, թէ գնում է իր մօրն այցելութեան: Իրիկնադէմին՝ նա կառապանին կանգնեցրեց այգու ցանկապատի սուսջ. դողալով ահից և թախծայի զգացմունքով շուռ գալով ամեն մի ձայնից՝ բաց արեց դռնակը

փոքրիկ բանալիով, որ յանձնել էր նրան Վիկոնտ Դ'Սրֆէյլը՝ նախընթացն օրն օպերայում, վերջին խաղամիջոցի ժամանակ:

Անցնելով խաւար այգին և բարձրանալով սանդուղքը՝ նա վերջապէս մտաւ մի անձանօթ սենեակ, և աջնտեղ, առաջին անգամ, լի սոսկումով, տանջող սքանչացումով և ծայրալեզ ոգևորութեամբ՝ զդաց յանցաւոր գրկախառնութեան բոլոր Հիացումները:

Սարսափ, սարսափ...

Նա ոչ թէ միայն ընդմիշտ կորցրեց իր պատիւը, իր աչքումն ունեցած յարգանքն ու Հանգիստ քունը, — ոչ, նա դեռ ևս Հաւատացած էր, որ այդ բանը աղէտով է վերջանալու:

Նրա ամուսինը, մի դիւրաբորբօք և յաղթանդամ մարդ, ընդունակ չէ այդ վիրաւորանքը հլութեամբ տանելու. իր հիասթափմունքից ինկացնորութեան մէջ ընկնելով՝ նա կրտսանէ կամ նրան՝ իր կնոջը, և կամ իրան: Նա կրմեռնի, կամ լաց կըլինի ամուսնու դիակի վրայ:

Ապա ինչ անէ... Նա չէր ուզում

մտածել մուսլ ապագայի մասին: Նա հեռու է մղում իրանից սև մտքերը, և ամբողջովին սիրելու և սիրւած լինելու երջանկութեան է յանձնուում:

Սակայն չէ՞ որ այնքան էլ թանգ չէ, եթէ փորձած երջանկութեան համար նոյն իսկ իր կեանքը վճարելու լինի: Ո՛հ, հրաշալի ժամ, երբ միաւորուում են շրթունքները, երբ միախառնուում են հոգիները:

Ի՛նչպէս հէնց նոր Դ'Սրֆէյլը մի փոքր առաջ սեղմում էր նրան իր գրկում, յախտենական սիրոյ երգումներ տալով: Նա հաւատարիմ կըմնայ նոյն իսկ մեռած ժամանակ: Նա դիտէ, որ մինչև այժմ Վիկոնտը հօշակած էր իր թեթեամտութեամբ, և տիկիները, հովհարների լետեից շշնջալով, նրա բազմաթիւ արկածներն էին միմեանց պատմում:

Բայց նա դադարեց առաջւայ մարդը լինելուց: Այժմ նա սիրում է, այն, սիրում է... նա երգում է այդ մասին. այդ նա ապացուցեց նրան իր թախանձագին ակնկալութեամբ ու բուռն ա-

դերսներովը շուրջ կէս տարի... նա պատկանում է իրան, ինչպէս և ինքը նրան՝ անբաժան, խելացնոր կերպով: Այն, ինչ որ ոճրական է նրանց քրնքշութիւնների մէջ, կը քաււի այն բանով, որ նրա մէջ կայ երևելին... Արջանկութիւնը կը տփպէ նրանց մոռանալ ամենայն ինչ:

Այն ժամանակ երբ նա մտածում էր իր յանցագործութեան մասին, ժամացոյցը զնդաց 12 անգամ, և ԴՆՐժէյը, իր սիրուհու անուշաբոյր մազերը համբուրելով, կամացուկ ասում է նրան.

— Ինչպէս արնոց են թռչում երանաւէտ ժամերը: Աւաղ, սիրելիդ իմ, ժամ է բաժանելու...

Նա մի փոքր յետ է գնում և, ցնցելով, կարծես չըհասկանալով՝ ապշած նայում է նրա վրայ:

— Ե՛ս: Քեզնից բաժանւեմ... ասում է նա:

— Այո՛, սիրելիս, որպէսզի կասկած չըյարուցանենք ծառայի մէջ, որպէս զի

նախ քան ամուսնուդ վերագառնալը ժողովարանից՝ դու արդէն տանք զտնես:

Նա աղաղակեց: Այժմ նա հեռու է իր սիրահարից, զողոջուն ձեռքերով նա ուզում է իր շրջագոյնստը և ամբողջովին գունատուած, աչքերը լայն բացած, ընդմիջելով հարցնում է նրան.

— Գու խելագարել ես...

Բաժանւել, հեռանալ քեզնից... որպէսզի կասկած չըյարուցանենք ծառայի մէջ... ամուսնու մէջ... Ի՞նչ ծառայ, ինչ ամուսին: Մի՛թէ այժմ ես ունեմ տուն, ծառայ, մի՛թէ ես ամուսնու տէր եմ: Գու ինձ ասացիր «էկ», — եկայ: Մի՛թէ հնարաւոր է վերագառնալը: Այժմ այստեղից դուրս գալ կարող եմ միմիայն քեզ հետ, գնալու համար այնտեղ, որտեղ դու կերթաս: Այժմ ես միայն մի տուն ունեմ, — այդ քո տունն է: Եթէ դու զլուի գնելու, հանգստանալու տեղ չես ունենալ, ես թափառական կը գառնամ: Բաժանւել: Երևի ես ուղիղ չիմացայ: Գու կամ այդպիսի բան

չես ասել, կամ, ինչպէս պէտքն էր՝ ես
 այնպէս չըհասկացայ: Ի՞նչպէս, դու ու-
 չինչ չե՞ս պատասխանում. դու շո՞ւռ ես
 գալիս... Աւրեմն այդ ճշմարիտ է...
 Դու ուզում ես, որ ես զնամ, իսկ վա-
 ղը կրկին գամ՝ այսօրուայ պէս կրկին
 յետ դառնալով համար... Դու ուզում
 ես, որ տուն վերագառնալիս ասեմ ա-
 մուսնուս, «Թէ մայրս մի փոքր լաւ է
 այժմ, թեթեւ հիւանդութիւն ունէր»,
 — և պառկելով նրա կողքին, վաղը քեզ
 մօտ գտնելու համար նոր առի՞թ հը-
 նարէի... Օ, ատելի ես դու, իսկ ե՛ս...
 ես անբախտ եմ, անբախտ վերին աս-
 տիճան: Դու կարծում էիր, որ ես քո
 սիրուհին կըլինեմ և միւսնոյն ժամա-
 նակ ուրիշի կի՛նը... որ մենք միմեանց
 կըսիրենք, երբ ինձ կըլաջողէի նրանից
 դո՛ւրս պրծնել... նրանից յետոյ ես կը-
 պատկանեմ քեզ, և ամուսնուս յագուրդ
 տալուն համար մենք պարտական կըլի-
 նենք մեր բաւականութիւններովը: Ես
 արդիւնաբերէի քո համբոյրների հետ-
 քերը նրա շրթունքների վրայ, դու համ-
 բուրէիր ինձ, երբ նրա համբոյրները

դեռ պահած չըլինէին շրթներէս վրայ...
 Այո՛, ես հիմա եմ հասկանում... Դու
 պահանջում ես զգուշաւոր սէր, որը գի-
 տէ վախենալ, թաքնել, ստել, դաւա-
 ճանել, ժպտալ նրան՝ քեզ համար, քեզ՝
 նրա համար... ես գիտեմ, որ կան այդ
 ստորութիւնը տանելու ընդունակ կա-
 նայք, որոնք չեն վախնում իրանք ի-
 րանց յարգելուց դադարել, միայն թէ
 հասարակութիւնը ոչինչ չիմանայ... նը-
 րանք կարող են իրանց ամեն ինչ թող
 տալ, բայց միայն չըլիտորեն, վայր չը-
 ձգեն իրանց անունը: Պատարագը կամ
 վաննան առիթ բռնելով, երեսի քօղը
 ցած թողած՝ անից հեռանալ տեսակ-
 ցութեան համար, չըմոտանալով այնու-
 ամենայնիւ իր լետ վերցնելու պուգրի
 դուժիքները, համբոյրների դաւաճանող
 հետքերը ծածկելու համար, հսկել իր
 ամեն մի խօսքի, շարժւածքի, հայեաց-
 քի վրայ, ծածկել՝ թէ հազիւ ծանօթ
 ես նրա հետ, որի՛ն սիրում ես, երբէք
 չըզրել, ոչ մի տեղ վայր չըձգել մոռա-
 ցւած նամակները. — ահա ինչու՞մն է
 նրանց ամբողջ առաքինութիւնը: Գիտ-

ցիր, ես այդ կանանց նմանը չեմ: Ես լանձնեցի քեզ ամբողջովին, ընդմիջտ: Ես անջատել եմ անցեալիցս: Ետևս ոչինչ չէ մնացել: Ես համաձայնեցի յանցանք գործելու, բայց ոչ երբէք ըստորաքարշութիւն: Ես չեմ ուզում սրտել: Ես սպասում եմ, ես պատրաստ եմ անարգանքի, զայրոյթի և ծաղրանքների դէմ ելնելու: Ես կարող եմ մեղաւոր լինել, բայց գարշելի լինել՝ չեմ կարող:

Իմ սիրոյ բարձրաձայն խոստովանանքը—մեղքիս միակ թողութիւնն է: Ես պահանջում եմ, որ քո համարձակութիւնը հաւասարւի իմինին: Իմ սիրտը, իմ հոգին, ողջ արբածութիւնը, որ տւի քեզ, արժէ այն բանին, որ դու պարծենալիք քո բախտաւորութեամբը: Եթէ դու ինձ սիրում ես,—պարտաւոր ես կատարել այդ: Գուցէ դու երկչոտի մէկն ես: Գուցէ դու ինձ չե՛ս սիրում:

Նա խօսում է, խօսում է ամբողջովին գողալով, ուղղելով իր ամբողջ հասակով: Թւում է, որ իբր թէ նա հանդիսաւոր շարժւածքով յետ է շարժ-

տում իրանից՝ ինչպէս մի անպէտք ցրնցոտիք՝ աշխարհիկ կեղծ ամօթխածութիւնը, բոլոր կեղծ ու պատիր նախապաշարումները:

Վերջապէս նա լուեց... ԴՆՐԺԷՅՐ Հնար չբգտաւ ընդմիջելու նրան: Նա լսեց բոլորը, ապա փօտեցաւ նրան, չօքեց, և կամայուկ վերցրեց նրա ձեռքերը:

«Այդ կիներ զիտէ, որ նա պաշտում է նրան, որ նրա մի նշան տալովը նա ուրախութեամբ իր կեանքը մահին կրտայ: Սակայն Հէնց այդ սէրն է, որ ստիպում է նրան պահպանել իր թանգագին էակին սարսափից և կործանումից: Օ՛, ինչպէս կրցանկանար նա յաւիտեան նրա հետ լինել: Երբէք չբրաժանել—Օ, որպիսի՛ իղձ: Ո՛չ մի վտանգ, ոչ մի պատասխանատւութիւն չէին կանգնեցնիլ նրան, եթէ գործը միայն նրանից լինէր կախւած: Միթէ նա չէ նկատում նրա խանդը, նրան անբաժան տիրապետելու նրա խելացը—

նոր ցանկութիւնը հմ... Բայց, նայն իսկ ամենավատ, չարագոյն թախծի գնով, նա պատրաստ է նրան մաքուր պահել բոլորի աչքում և բոլորից յարգած: Նա իրաւունք չունի յափշտակելու նրան դէպի անկանոն կեանք, դարձնել նրան մի այնպիսի կին, որին մատով ցոյց տան: Աշխարհը զարհուրելի է, նա խիստ կերպով վրէժխնդիր է լինում այն ամենից, որոնք արհամարհում են նրան: Կան սոսկալի պարտաւորութիւններ, որոնց հակառակել անկարելի է»:

Եւ այդ ամենն ասում է Դ'Արթէլլը, դեռ աւելին իսկ, նա այնքան ճարպիկութեամբ է նկարում իր սիրուհու առաջ հասարակութիւնից վաճառած անձի գոյութեան պատկերը, այս դժւարատար խօսքերին նա այնպիսի քնքշիկ փայփայանքներ է աւելացնում, որ երիտասարդ գեղեցկուհին համոզւած, հլուութեամբ, վերջապէս համաձայնում է նրան:

Նա ուզում է միայն շուտ շրջեռանալ այդտեղից: Նա կարող է դեռ ևս մնալ, առանց մի որևէ վնաս տալու իր

բարի անւանը. — մնում է ամուսնուն դրել, որ ինքը զիշերն անցնելու է իր մօր մօտ, որ աւելի ծանրացել է, — իսկ Դ'Արթէլլը կըհրամայէ սպասուորին զրութիւնն ուղարկել թղթատարի ձեռքով ժողովարան:

— Հրաշալի միտք, — ասում է Դ'Արթէլլը, — և ինչպէս բարի էք դուք: Նա նստում է դրում, նամակը ծրարում, և կիսաբաց անելով դուռը՝ այն իր ձեռքով ծառային է տալիս:

Ապա, ժպտալով, ասես՝ մոռանալով իր նորերս կրած դառնութիւնը և բարկութիւնը, — նա փարւում է նրա վզովը իր գեղանի, մերկ ձեռներով, (ո՛ւր է նրա կրուժեւան) խօսում է նրա հետ շշնջիւնով և համբուրում նրա մազերը:

— Նա միանգամայն այլ տեսակ դարձաւ... խիստ զրգուած սիրուց լետոյ՝ սէրը թեթեւամիտ է լինում, նա ցանկանում է զւարճանալ: Նա ծիծաղում է, հաճելի ծամածուծութիւններ է անում. նա այլ ևս չէ հարցնում կըքոտ կերպով թէ՛ «դու ինձ յաւիտեան կըսի-

սքանչագէղ մարմնի անուշահոտութեամբ:

Յանկարծ քայլերի ձայն է լսում պատի քամակից, այդուց վեր բարձրացող սանդուղքի վրայ:

— Ո՛վ է գալիս, հարցնում է Դ՛ Արժէյլը:

Այնժամ նա, կինը, յանկարծ դրսուտում է և աչքերը լի կրակով, նրան է ուղղում հետևեալ խօսքերը.

— Ո՛վ է գալիս: Իմ ամուսինը, որին ես ամեն ինչ խոստովանեցի, և ուղարկեցի քո այդու դռնակի բանալին:

Եւ այն ժամանակ, հէնց որ դուռը զիջանում է կատաղի ճնշմանը, նա աւելացնում է՝ խստիւ, խելացնոր ուրախութեամբ, որ ինքը վրէժխնդիր եղաւ իր անպատուած սիրոյ փոխարէն:

— Իմ ամուսինը, որը կըսպանէ մեզ երկուսիս, ինձ՝ յանցադուրժիս, և քեզ՝ անարգ, երկչոտ արարածիդ:

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ИСТОРИКО-ЯЗЫКОВЕДЕНИЯ
И СОЦИАЛЬНОЙ ЭТНОЛОГИИ
С С С Р

Тифлиς Въ Тифлиς, въ Правленіи
Тифлискаго Издательскаго Т-ва.
(Пушкинская улица, пассаж
Цуринова).

Геворку Бабурьянцу.

ат
599

4

«Ազգային գրադարան»

NL0312191

6614